

ALFÖLD.

TE SAXA LOQUUNTUR.

Részlet a szegedi egyetem Klebelsberg-
emléktáblájának leleplezésekor elmondott
beszédből.

Ide kértük ma Klebelsberg Kuno grófot mi, a Ferencz József-Tudományegyetem tanárai, ezekhez a falakhoz, amelyek időtlen időkig beszédes hirdetői lesznek annak a nemzetmentő munkának, amit a kultuszminiszter nehéz, nagy időben a nemzeti kultúra érdekében, a tudomány ápolásának szolgálatában végzett, valamint annak az inspiráló művészi elgondolásnak, mely az ő lelkéből fakadtan országos értékű műalkotással gazdagította nemzetünket, s amelyekben szerencsésen egyesül egyetemünk iránt érzett gondoskodó szeretetének megnyilatkozása és e város naggyá-tételének szívéen-hordozása.

Ide kértük, hogy ezen a helyen, az ő másik elgondolásának — a nemzeti nagyok emléksarkának — küszöbén, a világháború hős marsalljának, kit a magyar nép osztatlan szeretete övez: vitéz József királyi hercegnek jelenlétében, valamint a kultuszminiszter lelkes munkatársainak, e város vezető személyiségeinek és közönségének jelenlétében mondjuk el új otthonunkban sikeres munkánk előfeltételei jelentékeny részének megteremtéséért mélyen érzett köszönetünket s hogy kőbe vésve adjuk azt át emlékezetül a Klebelsberg Kunó gróf érdemeit hirdető e falakkal utánunk jövő sok-sok nemzedéknek . . .

Úgy érezzük, hogy nekünk, akik hivatásunknál fogva magasságokba törekszünk s így tekintetünk nem pihenhet meg csak a völgyek tenyészetén, hanem a csúcsokról messze területeket kell vele bejáratnunk, nekünk illik legelől járni az érdemek elismerésének magaslatán, akiket erre sem a jutalmazás kilátása nem csábíthat, sem el nem tántoríthat ettől kicsinyes tekintetek mélységbe szédítő révedezése. S akit megillet a legnagyobb elismerés, ami földi embernek juthat: kortársainak elismerése, annak azt megadni — úgy tartjuk — emberekhez legméltóbb és nemes kötelesség.

Aki Magyarország utolsó tíz esztendejét nyitott szemmel élte át, vagy átlapozza e tíz év történetét, ha elfogulatlan szemlélő vagy olvasni tudó, meg kell látnia és olvasnia kell, hogy ezekben az években a népművelés mezejétől a középfokú és szakoktatás hegyoldalán át a tudományok, a felsőoktatás fellegváráig az alkotásoknak, az intézményeknek olyan sora létesült részint régi mulasztások helyrehozására, részint a jelen érdekében, részint pedig a jövő számára, mely ennek a korszaknak örök büszkesége és történelmi érdeme marad. De ezzel együtt azt is meg kellene látnia a szemlélőnek és olvasnia kell az olvasónak, hogy ezeknek az alkotásoknak és intézményeknek életre-hívása, — ami a magyar nemzeti művelődés új reneszánszát jelenti — a megcsonkított, kirabolt országnak, életre-hivatása: Klebelsberg Kunó gróf kultuszminiszternek az érdeme, aki — a gondviseléstől küldötten — az új helyzet felismerése, az új feladatok meglátása mellett a nemzet jövőjében való erős hitével, feltámasztásban bízó reménységével — legyőzve a Koppányokat és elhallgattatva a Jeremiások nyöszörgő sirámain — fáradhatatlan lélekkel, szóval beharsogta és írással beleírta a nemzetbe hívő hitét és bízó reménységét . . .

Országos jelentőségű dolgokról beszélék, amikről mindenki tud és országos érdemeket említek fel, amiket mindenki ismer. Akinek élete azonban egy nemzet

sorsának intézésére van elhivatása szerint rendelve, annak minden közéleti tevékenységét s ezek jelentőségét és értékét csak a nemzet jelenére és jövőjére gyakorolt hatásnak a mérlegén szabad lemérni. Mind az, amit Klebelsberg Kunó gróf Szegeden egyetemünknek érdekében és javára alkotott, az egész magyar kultúrának és az egyetemes tudománynak javára van s mindannak szerves része. S ami Szegedet, alkotásai révén emeli, az országos érték egyszersmind s az egész nemzetnek javára is van.

Ezért is csendül meg szükségképen a magunk énekében is az országos melódia, amelynek legfőbb érzésünk szerint való sajátos színezése a mienk. Legyen e színezésünk — talán csak elhalkuló *piano*. — az, hogy az országos elismeréshez hozzáfűzzük a mi hálás köszönetünket egyetemünk tanári karának hat évtizedes tradícióihoz hívek maradva; hogy ezt ünneplés formában mondjuk el s ennek örök emlékeztére kőbe vésettük azt, amit e falak visszhangoznak: *Cuno ex comitibus Klebelsberg — Te saxa loquuntur.*

(Szeged.)

Menyhárt Gáspár.

EGY NAP KULTURPOLITIKÁJA.

Május 14.-e nagy napja volt a magyar irodalom és tudomány ügyének. Az alábbiakban három följegyzésre méltó eseményét ismertettük ennek a napnak, úgy amint annak idején a sajtóban visszatükrözödték.

Klebelsberg Kunó gróf kultuszminiszter a költségvetés tárgyalása alkalmával többek között ezeket mondotta a legutóbbi hetek tudományos és irodalmi vitáira*) célozva:

A magyar irodalmat mindig a nemzeti érzés táplálta s ezzel áll, vagy bukik. Én a műveltség terén a klasszikus liberalizmus híve vagyok, lehetetlen-ségnek tartanám, hogy megrendszabályozzam a katedrát, vagy a tollat s nem engedném, hogy irodalmi felfogás miatt sajtó-per induljon. A tudomány és irodalom szabadságát képviselem. Ez azonban nem jelentheti azt, hogy nem kell irányító befolyást gyakorolnom. Fájdalmasan érintett, hogy egy jó író nemrég román vért fedezett fel magában, egy másik jó szemmel nézi a csehtót állapotokat. Most már csak azt várom, hogy a teljesség kedvéért mikor fog felbukkanni, aki a szerbeket dicséri. Jól tudom, hogy a zseniben meg van a hajlandóság bizonyos szertelenségre és vonzza minden, ami új. De ennek az érzésnek is meg kell állani a hazaszeretetnél. Ami a katedra és a toll szabadságát illeti: azt respektálok, ha kell, meg is védem s most szépszóval figyelmeztetek mindenkit, hogy egyeztessék össze ezt a szabadságot a nemzet nagy eszméivel.

*

Ugyancsak a kultuszköltségvetés vitájánál Kornis Gyula azt fejtegette, hogy oktatási kérdésekben nem szabad laikusokra hallgatni... Egyedül Magyarországon ér véget a 12. évnél a tankötelezettség. Az egyetemi kiadások 80 százaléka klinikai kiadás... Ha kultusztakarékosságról beszélünk, ne feledkezzünk meg arról, hogy mit dolgozik ezen a téren Románia és Jugoszlávia.

*

*) V. ö. Széphalom 1931 : 91.